

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

Osana julkisen talouden suunnitelmaa hallitus linjasi valtiontalouteen tehtävistä sopeutustoimista. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 100 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 lukien, siten että se kohdentuu aikuisten, jo tutkinnon suorittaneiden koulutukseen. Jotta säästö saataisiin kohdennettua hallituksen linjauksen mukaisesti, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saisi alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän. Lisäksi kuntien rahoitusosuutta koskevia säädöksiä ammatillisessa koulutuksessa muutettaisiin, jotta hallituksen päättämä 100 miljoonan euron vähennys saataisiin valtion lisäksi koskemaan myös kuntasektoria.

Lisäksi hallitus linjasi toimenpiteistä normikevennyksiksi ja muiksi toimiksi kuntien maksutalopohjan vahvistamiseksi. Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevia säännöksiä muutettaisiin joustavammaksi koskien oppivelvollisia opiskelijoita. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta laatia tutkintokohtainen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma luovutettaisiin. Lukiolakia muutettaisiin siten, että koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia opetussuunnitelmaan perustuva vuosisuunnitelma luovutettaisiin. Lisäksi luovutettaisiin koulutuksen järjestäjän velvoitteesta määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Oppimisen tuen mahdollistamiseksi lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta muutettaisiin siten, että määrärahalisäys kohdentuisi valtion maksuosuuteen.

Esityksen tavoitteena on julkisen talouden kestävyuden vahvistaminen ja sillä puretaan kuntia ja koulutuksen järjestäjiä koskevia normeja.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma	3
2.2 Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma.....	8
2.3 Lukioden opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma ja kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	9
2.4 Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen	9
2.5 Kuntien rahoitusosuus.....	10
2.6 Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelma	11
3 Tavoitteet	12
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	12
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	12
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	13
4.2.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	13
4.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	13
4.2.2.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjiin	13
4.2.2.2 Vaikutukset Opetushallitukseen ja työelämätoimikuntiin.....	14
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	15
4.2.3.1 Vaikutukset opiskelijoihin ja oppivelvollisiin.....	15
4.2.3.2 Vaikutukset vammaisiin.....	16
5 Lausuntopalaute.....	16
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	16
7 Voimaantulo	19
8 Toimeenpano ja seuranta	19
9 Suhde talousarvioesitykseen.....	19
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	19
LAKIEHDOTUKSET	21
ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	21
lukiolain muuttamisesta	22
opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	22
RINNAKKAISTEKSTIT	25
ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	25
lukiolain muuttamisesta	26
opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	28

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Petteri Orpon hallitus sopi 15.-16.4.2024 vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmasta. EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn joutumisen välttämiseksi hallitus toteutti julkisen talouden tasapainottamiseksi tarvittavat lisätoimenpiteet osana kevään 2024 lisätalousarvioprosessia. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteena on vakauttaa julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen (bkt) ja kääntää se tämän vaalikauden jälkeen pysyvästi laskuun.

Hallituksen 24.4.2024 hyväksymään julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät säästöt tähtäävät julkisen talouden vahvistamiseen. Hallitus päätti 100 miljoonan euron leikkauksesta ammatilliseen koulutukseen, siten että se kohdistuu aikuisten, jo toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneille kohdentuvaan ammatilliseen koulutukseen. Leikkauksesta kohdistetaan valtion rahoitusosuuteen 42,6 miljoonaa euroa ja kuntien rahoitusosuuteen 57,4 miljoonaa euroa.

Lisäksi hallitus on linjannut toimenpiteistä normikevennyksiksi ja muiksi toimiksi kuntien makсутulopohjan vahvistamiseksi, joilla tavoitellaan toisen asteen koulutukseen kohdistuen yhteensä viiden miljoonan euron säästöjä.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot laaja-alaisesti keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnos on ollut lausunnolla 9.8. – 25.8.2024. Asian kiireellisyyden vuoksi lausuntoaika on normaalia lyhyempi. Lausuntotiivistelmä ja lausunnot ovat luettavissa esityksen hankesivuilla <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM043:00/2024>.

Hallituksen esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa xxxxx.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Henkilökohtaistamisen lähtökohtana on opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen opintojen alkuvaiheessa sekä opintojen suunnitteleminen siten, että aiemmin opittu ja opiskelijan osaamistarpeet, valmiudet ja edellytykset huomioidaan opintojen aikataulutuksessa ja järjestämisessä. Nämä asiat merkitään koulutuksen aloittavalle opiskelijalle henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Opiskelijalle laadittavalla henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmalla on merkitystä opiskelijan aiemman osaamisen tunnistamisessa ja sen suunnittelemisessa, millaista osaamista opiskelija tarvitsee sekä miten sitä hankitaan eri oppimisympäristöissä. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet, urasuunnitelmat sekä aikaisempi osaaminen. Tavoitteena on suunnitella opiskelijan opintopolku niin, että kullakin opiskelijalla on mahdollisuus menestyä opinnoissa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 44 §:n mukaan koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot siten kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään. Suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on työvoimakoulutuksessa opiskelevia opiskelijoita lukuun ottamatta suunnitella kaikille opiskelijoille opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia, ellei tästä ole päätetty opiskelijaksi ottamista koskevassa päätöksessä.

Muussa ammatilliseen koulutuksessa henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma laaditaan vain siltä osin kuin kyse on oppisopimuskoulutuksesta tai koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta. Oppivelvollisuuslaissa tarkoitetulle oppivelvolliselle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelman mukainen ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta.

Lain 45 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä muut sen laatimiseen osallistuvat tahot siltä osin, kun ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työvoimaviranomaisen edustaja.

Lain 47 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Aiemmin hankitun osaamisen arvioinnissa sovelletaan, mitä 53 §:n 1–3 momentissa säädetään osaamisen arvioinnista, 54 §:ssä osaamisen arvioijista, 55 §:ssä arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta sekä 56 §:ssä arvosanan korottamisesta. Poiketen siitä, mitä 54 §:n 1 momentissa

säädetään, osaamisen arvioijina toimii kuitenkin kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa, jos aiemmin hankittua osaamista arvioidaan ilman näyttöön osallistumista. Jos aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan ilman osaamisen arviointia, sovelletaan ainoastaan, mitä 56 §:ssä säädetään arvosanan korottamisesta. Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

Lain 48 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä tarvittaessa suunnitella 63 §:ssä tarkoitetut opiskelunvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

Ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain. Perustutkintokoulutuksessa koulutuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida oppilaitoksessa ja muissa oppimisympäristöissä toteutettavan opetuksen ja ohjauksen tarve sekä määrä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin opetuksen ja ohjauksen määrän arvioinnista. Mitä tässä pykälässä säädetään opiskelijasta, sovelletaan myös oppisopimuskoulutukseen hakijaan.

Lain 49 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen. Ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Ammatillisesta koulutuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (672/2017) säädetään henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista. Asetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ainakin seuraavat tiedot:

- 1) suoritettava tutkinto tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat;
- 2) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella;
- 3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten;
- 4) muu kuin 2 ja 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai työhön ja itsenäiseen valmentavaan koulutukseen;
- 5) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen;

- 6) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve;
- 7) opiskelijan mahdollisesti tarvitsema ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja tuki;
- 7 a) oppilaitoksessa ja muissa oppimisympäristöissä toteutettavan opetuksen ja ohjauksen tarve sekä määrä;
- 8) opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettujen erityisen tuen sisältö;
- 9) opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettujen opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot;
- 10) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä;
- 11) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi;
- 12) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitettujen osaamisen arvioijat; sekä
- 13) opiskelijalle laadittava urasuunnitelma.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos opiskelija osallistuu edellä 6 kohdan perusteella ilmenneen tarpeen mukaisesti tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi:

- 1) tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen; sekä
- 2) edellä 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettujen erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään edellä kuvattujen 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi:

- 1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja;
- 2) edellä 1 kohdassa tarkoitettujen työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettujen oppisopimuskoulutuksen perusteella;

3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi;

4) koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen;

5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

Pykälän 4 momentissa todetaan, että edellä 1 momentin 1–7 kohdassa tarkoitetut tiedot tulee olla merkittynä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitelmaa hyväksyessä. Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, tulee henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa olla suunnitelmaa hyväksyessä merkittynä lisäksi 1 momentin 10 kohdassa sekä 3 momentin 1–5 kohdassa tarkoitetut tiedot. Kuitenkin poiketen siitä, mitä 4 momentissa säädetään, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tutkinnon osien osalta valinnaiset tutkinnon osat voidaan oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta merkitä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan myös suunnitelmaa päivitettyinä.

Asetuksen 10 §:ssä säädetään tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän tulee tunnustaa ne opiskelijan suorittamat voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaiset tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä lukio-opinnot, korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa siten kuin tutkinnon muodostumisesta pakollisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa määrätään ja mitä valinnaisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa mahdollistetaan ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan.

Jos opiskelija on suorittanut muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka niitä sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja, koulutuksen järjestäjä toimittaa niistä tiedon ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetuille osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten. Arvioijat arvioivat, onko edellä mainittu todennettu osaaminen ajantasaista ja miltä osin se vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Niiltä osin kun todennettu osaaminen vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, arvioijien tulee tunnustaa osaaminen.

Jos opiskelijalla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen tai muiden selvitysten perusteella muuta kuin edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua osaamista, jonka perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman osaamisen hankkimista, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija osoittamaan osaamisensa. Osaaminen osoitetaan vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu

Opetushallitus on 6.2.2018 antanut tietoluettelon henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman tietosisällöstä ja käsitteistöstä. Päivitetty tietosisältö löytyy osoitteesta: [https://wiki.eduuni.fi/display/OPHPALV/Ajankohtaiset?pre-view=/190612339/292788155/eHOKS Tietoluettelo v4 06 2022.pdf](https://wiki.eduuni.fi/display/OPHPALV/Ajankohtaiset?pre-view=/190612339/292788155/eHOKS+Tietoluettelo+v4_06_2022.pdf).

Käytännössä perusopetuksesta tai tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta ammatilliseen koulutukseen siirtyvillä oppivelvollisilla on harvoin osaamista, joka mahdollistaisi aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen. Osaamisen tunnustamisvelvoite on vaikeuttanut koulutuksen järjestäjien toiminnan vuosisuunnittelua ja opettajaresurssien allokointia. Nykyisen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman osaamisen tunnustamista ja tunnustamista koskevat säädökset eivät ole tukeneet yhdessä etenevien opiskelijaryhmien muodostamista opintojen alkuvaiheessa. Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan liittyviä kirjausvelvoitteita voitaisiin vähentää karsimalla henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman oppivelvollisia koskevia osaamisen tunnustamista ja tunnustamista koskevia säädöksiä. Tämä vähentäisi kirjattavien asioiden määrää ja ohjaisi koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laadittavan suunnitelman tekoa hallinnollisesta kirjaamisesta pedagogiseksi työksi, mikä tukisi opiskelijan opintojen etenemistä.

2.2 Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:n 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä laatii osana laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti. Laki ammatillisesta koulutuksesta (126 §) edellyttää, että koulutuksen järjestäjä arvioi järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmänsä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset. Työelämätoimikuntien tehtävänä on pyynnöstä antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausuntoja koulutuksen järjestäjäkohtaisesti tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma sisältää koulutuksen järjestäjän päättämät yleiset osaamisen arvioinnin menettelytavat. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on arjen työkalu, jolla koulutuksen järjestäjä ohjaa opettajia, ohjaajia ja arvioijia osaamisen arviointiin liittyvissä tilanteissa. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on seurata toteuttamissuunnitelman toimivuutta ja tarvittaessa muuttaa suunnitelmaa ja toimintatapoja. Arvioinnin suunnittelu ja toteuttamisen seuranta ovat koulutuksen järjestäjän normaalia laadunhallintatyötä. Vähimmäisvaatimukset toteuttamissuunnitelman tietosisällölle löytyvät opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen laatimasta ohjeesta osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osaamisen-arvioinnin-toteuttamissuunnitelma_ohje-12_2019.pdf.

Suunnitelma on oltava jokaista tutkintoa ja koulutusta varten, johon koulutuksen järjestäjällä on järjestämislupa. Edelleen tämä suunnitelma on esitettävä, kun koulutuksen järjestäjä hakee muutosta järjestämislupaansa eli oikeutta järjestää uusia tutkintoja. Uusia tutkinto-oikeuksia on 2020-luvulla haettu keskimäärin 65 kappaletta vuodessa.

2.3 Lukioden opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma ja kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain 13 §:n 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava vuosittain opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma, jossa määrätään opetuksen yleisestä järjestämisestä, opetustunneista, työajoista, 8 §:ssä tarkoitetusta koulutuksen järjestäjän yhteistyöstä ja koulutuksen hankkimisesta, 25 §:n 1 momentissa tarkoitetusta itsenäisestä opiskelusta sekä muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Lukiolain 31 §:ssä säädetään kodin ja oppilaitoksen yhteistyöstä. Pykälän 1 momentin mukaan nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. Opetushallitus määrää 2 momentin nojalla kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä noudatettavista keskeisistä periaatteista 12 §:ssä tarkoitetuissa opetussuunnitelman perusteissa. Pykälän 3 momentissa säädetään vielä, että koulutuksen järjestäjä päättää 12 §:ssä tarkoitettussa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön toteuttamisesta.

Säännöksen 1 momentti sisältää niin sanotun yleisen yhteistyövelvoitteen. Kodin ja koulun välistä yhteistyön järjestämistä on selkeästi määritelty opetussuunnitelman perusteissa. Yhteistyön lähtökohdaksi on voimassa olevan opetussuunnitelman mukaan avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Sillä, että koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta, on merkitystä kouluyhteisön kehittämistyön monipuolisuuden kannalta. Asiasta ei kuitenkaan ole välttämätöntä säätää lailla, vaan koulutuksen järjestäjä voisi itse päättää yhteistyöstä huoltajien kanssa tältä osin.

2.4 Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 c §:ssä säädetään tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämisestä. Pykälän mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:n mukaan järjestämisluvassa määrätään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitettujen opiskelijavuosien vähimmäismäärästä. Järjestämisluvassa voidaan osaamistarpeeseen tai koulutuksen järjestämiseen liittyvästä erityisestä syystä määrätä myös tiettyä tutkintoa tai koulutusta koskevista opiskelijavuosien määristä.

Hallitus päätti 100 miljoonan euron leikkauksesta ammatilliseen koulutukseen siten, että se kohdentuu erityisesti jo aiemmin toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneille aikuisille järjestettävään ammatti-, erikoisammatti- ja perustutkintokoulutukseen. Varainhoitovuonna 2025 leikkaus toteutettaisiin vähentämällä suoritepääöksellä päätettäviä koulutuksen järjestäjän tavoitteellisia opiskelijavuosia. Kuitenkin arviolta noin 50 koulutuksen järjestäjällä leikkauksen kohdentamisessa tulisi vastaan järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien vähimmäismäärä. Säännöstä koskien tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämistä on tästä syystä tarpeen täsmentää vuodelle 2025 myönnettävän rahoituksen osalta.

Vuonna 2022 toteutuneet opiskelijavuodet tutkintotyypeittäin	Ei perusasteen jälkeistä koulutusta tai ylioppilas-tutkinto	Ammatillinen peruskoulutus	Ammatti-tutkinto	Korkeampi tutkinto
Ammatillinen perustutkinto	77 %	19 %	1 %	3 %
Ammattitutkinto	21 %	57 %	4 %	18 %
Erikoisammattitutkinto	8 %	53 %	5 %	34 %
Muu ammatillinen koulutus	29 %	38 %	3 %	30 %
Valmentava koulutus	99 %	1 %	0 %	0 %
Yhteensä	65 %	26 %	2 %	7 %

2.5 Kuntien rahoitusosuus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 a §:n mukaan kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin enintään vuoden 2017 tasossa. Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 1 momentissa tarkoitettu kuntien rahoitusosuuden euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä. Valtion rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksesta päätetään valtion talousarviossa ja kuntien rahoitusosuus määritellään laissa säädetyn kertoimen kautta suhteellisenä osuutena talousarvioon otettavasta valtion määrärahasta.

Käytännössä laissa säädetty kerroin ei ole tullut sovellettavaksi kertaakaan lain voimassaolon aikana. Vuosina 2018 ja 2019 kuntien rahoitusosuus oli indeksileikkausten takia euromääräisestikin vuoden 2017 tasolla ja tämän jälkeen siihen on tehty vain vuosittaiset indeksikorotukset ja -tarkistukset.

Hallituksen päättämästä 100 miljoonan euron leikkauksesta kohdistetaan valtion rahoitusosuuteen 42,6 miljoonaa euroa ja kuntien rahoitusosuuteen 57,4 miljoonaa euroa. Ammatillisen koulutuksen määrärahaan tehtävät määräaikaisten ja pysyvät lisäykset kohdistetaan indeksikorotuksia ja -tarkistuksia lukuun ottamatta pelkästään valtion rahoitusosuuteen. Tämän johdosta kuntien rahoitusosuus on käytännössä muodostunut pienemmäksi kuin se kertoimella laskettuna olisi. Vuoden 2017 jälkeen määrärahaan on tullut siinä määrin pysyväisluonteisia lisäyksiä, että nykyistä rahoituslain kerrointa käyttämällä 100 miljoonan euron vähennys ei vielä kohdistuisi lainkaan kuntien rahoitusosuuteen. Tämän takia kehyspäätöksen mukaista määrärahan vähennystä ei ole mahdollista toteuttaa rahoituslain nykyisten säädösten puitteissa. Koko julkista taloutta vahvistavana sopeutustoimena toteutettava ammatillisen koulutuksen rahoitusvastuun keventäminen on kuitenkin tarkoituksenmukaista kohdentaa valtion lisäksi koskemaan myös kuntasektoria. Tämä edellyttää rahoituslain 9 a §:n 1 momentissa säädetyn kuntien rahoitusosuuden muodostumisäännön ja kuntien rahoitusosuuden euromääräisen enimmäismäärän muuttamista.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 8 §:n mukaan kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 52,21 prosenttia ja lukiokoulutuksen järjestäjän järjestämän tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä. Koska hallituksen päättämä 10 miljoonan euron pysyvä lisäys lukioiden oppimisen tukeen kohdennetaan kokonaan valtion rahoitusosuuteen, on kunnan rahoitusosuutta koskevaa prosenttiosuutta tarpeen muuttaa.

2.6 Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelma

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö laatii vuosittain seuraavaa neljää vuotta varten opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtakunnallisen rahoitussuunnitelman. Rahoitussuunnitelma sisältää suunnittelukautena toteutettaviksi tarkoitetut perustamishankkeet kalenterivuosittain toteuttamisjärjestyksessä sekä arvion hankkeiden valtionavustuksista. Liikuntalain mukaisen toiminnan perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaa varten aluehallintovirasto laatii 1 §:ssä mainitun liikuntalain mukaisen toiminnan järjestäjiltä saatujen ehdotusten perusteella luettelon toiminta-alueellaan toteutettaviksi aiotuista perustamishankkeista. Hankkeet merkitään luetteloon niiden arvioidussa kiireellisyysjärjestyksessä. Ehdotukset luetteloa varten on toimitettava aluehallintovirastolle luettelon laatimista edeltävän vuoden loppuun mennessä. Rahoitussuunnitelma voidaan jättää laatimatta, jos perustamishankkeiden valtionavustuksiin käytettävissä oleva määräraha on vähäinen. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi tehdä muutoksia rahoitussuunnitelmaan, jos perustamishankkeiden valtionavustuksiin osoitetaan lisämäärärahoja rahoitussuunnitelman vahvistamisen jälkeen.

Perustamishankkeiden valtionavustuksiin käytettävissä olevien määrärahojen vähentyminen on tehnyt rahoitussuunnitelmamenettelyn tarpeettomaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käytännössä luopunut rahoitussuunnitelman laatimisesta muilta kuin liikuntapaikkarakentamisen osin.

Hallitusohjelman mukaisten valtionavustussäästöjen seurauksena myös liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusmäärärahat ovat vähenemässä, joten siltäkään osin rahoitussuunnitelman menettelylle ei ole enää tarvetta.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on Petteri Orpon hallituksen valtiontalouden suunnitelman mukaisesti parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja luoda edellytyksiä velkaantumisen kasvun taittamiseen. Lisäksi esityksen tavoitteena on purkaa kuntia ja muita koulutuksen järjestäjiä koskevia normeja.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että kun henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa laaditaan oppivelvolliselle opiskelijalle, ei koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuutta tunnistaa ja tunnustaa oppivelvollisen aiemmin hankittua osaamista kuin siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita sekä lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että koulutuksen järjestäjällä ei jatkossa olisi velvollisuutta laatia tutkinto tai koulutuskohtaista osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa. Lukiolakia muutettaisiin siten, että koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia opetussuunnitelmaan perustuva vuosisuunnitelma luovutettaisiin. Lisäksi luovutettaisiin koulutuksen järjestäjän velvoitteesta määrääjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta muutettaisiin siten, että kuntien rahoitusosuutta koskevia säädöksiä ammatillisessa koulutuksessa muutettaisiin, jotta hallituksen päättämä 100 miljoonan euron vähennys saataisiin valtion lisäksi koskemaan myös kuntasektoria. Jotta säästö saataisiin kohdennettua hallituksen linjauksen mukaisesti, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saisi alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän.

Oppimisen tuen mahdollistamiseksi lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Kuntien rahoitusosuutta lukiokoulutuksessa muutettaisiin, jotta lisäys saadaan kohdennettua valtiosektorille.

Lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaa koskeva säädös esitetään kumottavaksi sen jäätyä tarpeettomaksi.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Valtionaloudelliset vaikutukset

Esityksessä 100 miljoonan euron määrärahavähennys ammatilliseen koulutukseen vähentäisi julkistalouden menoja 100 miljoonalla eurolla. Säästö olisi luonteeltaan pysyvä. Säästö kohdentuisi valtion rahoitusosuuteen 42,6 miljoonalla eurolla ja kuntien rahoitusosuuteen 57,4 miljoonalla eurolla.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman keventäminen ja osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmasta luopuminen vähentäisi julkistalouden menoja neljällä miljoonalla eurolla vuodessa. Lukioiden opetussuunnitelmaan perustuvasta vuosisuunnitelmasta luopuminen ja kodin ja oppilaitoksen yhteistyön keventäminen vähentäisi julkistalouden menoja yhdellä miljoonalla eurolla vuodessa. Ammatillisen koulutuksen neljän miljoonan euron säästö kohdentuisi täysimääräisenä valtion rahoitusosuuteen. Lukiokoulutuksen yhden miljoonan euron säästö kohdentuisi kuntien rahoitusosuusprosentin mukaisessa suhteessa valtion ja kuntien rahoitusosuuksiin.

4.2.2 Viranomaisvaikutukset

4.2.2.1 Vaikutukset koulutuksen järjestäjiin

Esitettävät muutokset oppivelvollisten aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnistamiseen mahdollistaisivat koulutuksen järjestäjän keskittyvän koulutuksen aloittavien oppivelvollisten osalta opintoihin ja ryhmään kiinnittymiseen. Esitetty muutos korostaisi jatkossa entistäkin vahvemmin sitä, että koulutuksen järjestäjä päivittää ja pitää opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ajantasaisena, jotta tavoitteellinen ja ohjattu osaamisen hankkiminen toteutuu opiskelijan tarpeiden, valmiuksien ja edellytysten mukaisesti eri oppimisympäristöissä.

Ammatillisessa koulutuksessa aloittaa vuosittain yli 130 000 opiskelijaa, joista vailla aiempaa toisen asteen tai sitä korkeampaa tutkintoa on noin puolet. Kaikista aloittajista oppivelvollisia on reilu neljännes. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan esitettävät muutokset vähentäisivät suunnitelman laatimiseen käytettävää aikaa koulutuksen järjestäjillä vuositason arviolta kolme tuntia opiskelijaa kohden. Työmäärässä on otettu huomioon ryhmien muodostamisen helpottuminen, mikä joustavoittaa koulutuksen järjestäjän vuosisuunnittelua ja vähentää suunnitelmiin käytettävää aikaa. Jos työhön osallistuvan bruttomääräinen keskipalkka olisi arviolta 3500 euroa, syntyisi tästä vuositason kustannussäästöjä noin 3,5 miljoonaa euroa.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on esitettävä koulutuksen järjestäjän hakiessa uusia tutkinto-oikeuksia. Toteuttamissuunnitelmasta luopuminen vähentää koulutuksen järjestäjän työmäärää sen hakiessa uutta tutkintoa järjestämislupaansa. Uusia järjestämislupa haetaan keskimäärin 65 kertaa vuodessa. Jokaisella hakemuksella haetaan keksimäärin kahta tutkintoa. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaan arvioidaan tarvittavan yhdeltä henkilöltä noin kolmen viikon työpanos. Jos osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman laatijan bruttomääräinen keskipalkka olisi arviolta 3500 euroa, syntyisi tästä vuositason kustannussäästöjä noin 540 000 euroa.

Lukion vuosittaisesta opetussuunnitelmaan perustuvasta suunnitelmasta luopuminen keventäisi koulutuksen järjestäjän velvoitteita. Koulutuksen järjestäjän ei muutosten toteutuessa tarvitsisi jatkossa määrätä vuosittaista suunnitelmaa opetuksen yleisestä järjestämisestä, opetustunneista ja työajoista. Koulutuksen järjestäjän velvoitteita keventäisi myös se, ettei tämän tarvitsisi määrätä yhteistyöstä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä koulutuksen hankkimisesta muilta tahoilta. Velvoitetta ei olisi myöskään opintojen aikaisen itsenäisen opiskelun suunnittelemiseen ja koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi tehdä suunnitelmaa muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. Vuosisuunnitelman laadintaan arvioidaan tarvittavan yhdeltä henkilöltä noin viikon työpanoksen. Jos vuosisuunnitelman laatijan bruttomääräinen keskipalkka olisi arviolta 5000 euroa, syntyisi tästä vuositasolla kustannussäästöjä noin 750 000 euroa. Laskemassa on otettu huomioon, että vuosisuunnitelma laaditaan pääsääntöisesti oppilaitoskohtaisesti ja oppilaitoksia on 380.

Opiskelijoiden huoltajien näkemysten selvittämistä koskevan velvollisuuden poistaminen voisi heikentää hieman oppilaitoksen ja opiskelijoiden huoltajien välistä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa. Muutoksesta ei kuitenkaan aiheutuisi merkittäviä vaikutuksia koulutuksen laadun kehittämiseksi, sillä jo nykyisin koulutuksen järjestäjän on lain 56 §:ssä säädetyin tavoin arvioitava antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin. Selvittämivelvollisuuden toteuttamiselle on laskettu vievän työaikaa noin 20 tuntia. Jos selvityksen toteuttamiseen osallistuvan bruttomääräinen keskipalkka olisi arviolta 3500 euroa, syntyisi tästä vuositasolla kustannussäästöjä noin 250 000 euroa. Laskemassa on otettu huomioon, että selvitys tehdään pääsääntöisesti oppilaitoskohtaisesti ja oppilaitoksia on 380.

Kustannusarviossa on huomioitu, että kustannuksissa voi olla suurtakin koulutuksen järjestäköhtaista vaihtelua, joka riippuu muun muassa koulutuksen järjestäjän koosta ja suunnitelmien laadintaan osallistuvien henkilöiden palkkaluokasta. Kustannusarviossa on huomioitu työnantajan sivukulut.

Esitetyt henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaa koskevat muutokset edellyttävät muutoksia koulutuksen järjestäjien opintohallintojärjestelmiin. Kustannusvaikutukset riippuvat koulutuksen järjestäjäkohtaisista sopimuksista tietojärjestelmätoimittajien kanssa, koska osalla lakisääteiset muutokset sisältyvät sopimuksiin.

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättämistä koskevan säännöksen muuttaminen mahdollistaisi koulutuksen järjestäjän tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän vähentämisen alle järjestämisluvassa määrätyn. Hallituksen linjauksen mukaisesti 100 miljoonan euron säästö kohdistetaan aikuisten, jo tutkinnon suorittaneiden koulutukseen. Tästä seuraa, että ehdotetulla muutoksella on vaikutuksia erityisesti niihin koulutuksen järjestäjiin, joiden koulutustoiminta painottuu aikuisiin, jo tutkinnon suorittaneisiin henkilöihin. Rahoituksen vähentyminen voi johtaa näiden koulutuksen järjestäjien taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemiseen tavalla, joka voi vaikuttaa koulutustarjonnan laajuuteen.

4.2.2.2 Vaikutukset Opetushallitukseen ja työelämätoimikuntiin

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan esitettävät muutokset edellyttävät Opetushallitukselta muutoksia valtakunnalliseen opinto- ja tutkintorekisteristä annetun lain mukaiseen tietovarantoon ja siitä annettuun tietosisältömalliin. Opetushallitus vastaa tietovarannon

yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmasta luopuminen vähentäisi työelämätoimikuntien ja niiden Opetushallituksen yhteydessä toimivien sihteeristöjen työmäärää.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat ovat yksi työkalu ammatillisen koulun laadun varmistamisessa. Kokonaisuuden kannalta toteuttamissuunnitelman poistamisella ei kuitenkaan arvioida olevan kuin vähäistä merkitystä ammatillisen koulutuksen laatuun. Ammatillisen koulutuksen laatu varmistetaan opiskelijan osoittaessa osaamisensa näytössä, jonka arvioi opettaja yhdessä työelämän edustajan kanssa. Lisäksi laki edellyttää edelleen, että koulutuksen järjestäjät ylläpitävät laatujärjestelmää ja arvioivat ja seuraavat järjestämänsä koulutuksen laatua.

4.2.3.1 Vaikutukset opiskelijoihin ja oppivelvollisiin

Oppivelvollisilla opiskelijoilla ei jatkossa olisi mahdollisuutta saada aiemmin hankittua osaamista tunnustetuksi ja tunnustetuksi kuin niiltä osin, kuin kyse on ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisista tutkinnon osista tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueista sekä lukio-opinnoista, korkeakouluopinnoista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista. Oppivelvolliset opiskelijat eivät näin ollen saisi aikaisemmin hankittua osaamista tunnustetuksi ja tunnustetuksi niissä tilanteissa, joissa osaamista on karttunut esimerkiksi harrastuneisuuden kautta. Laki ammatillisesta koulutuksesta edellyttää kuitenkin, että opiskelijalle järjestetään mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tämän katsotaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet.

Opiskelijan kannalta sen tärkeys korostuisi entisestään, että koulutuksen järjestäjä päivittäisi ja pitäisi ajantasaisena henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa, jotta osaamista hankittaisiin vain tarvittavilta osin ja soveltuvimmissa oppimisympäristöissä.

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan esitettävät osaamisen tunnistamista ja tunnustamista koskevat muutokset edesauttaisivat oppivelvollisten opiskelijoiden opintoihin kiinnittymistä ja ryhmäytymistä opintojen alkuvaiheessa. Tällä voi olla opiskeluhuvinvointia parantava vaikutus.

Opiskelijoiden huoltajien näkemysten selvittämistä koskevan velvollisuuden poistaminen voisi heikentää opiskelijoiden ja huoltajien mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskevaan ympäristöön ja päätöksiin. Koulutuksen järjestäjällä on kuitenkin edelleen velvollisuus yhteistyöhän opiskelijan huoltajien kanssa.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmasta luopumisella ei arvioida olevan suorita vaikutuksia opiskelijoihin ja oppivelvollisiin.

Hallituksen linjauksen mukaisesti 100 miljoonan euron säästö kohdistetaan aikuisten, jo tutkinnon suorittaneiden koulutukseen. Ehdotettu muutos tavoitteellisten opiskelijavuosien vähenyksestä kohdistuu tästä syystä niille koulutusaloille, joilla on aikuisopiskelijoita. Näin ollen

koulutustarjonta aikuisopiskelijoille heikentyy jonkin verran. Esitetyllä muutoksella ei ole vaikutuksia oppivelvollisiin.

4.2.3.2 Vaikutukset vammaisiin

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26–27/2016, vammaisyleissopimus) tuli Suomessa voimaan 1.1.2016. Vammaisyleissopimus velvoittaa Suomea edistämään vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumista. Sopimuksen mukaan Suomi on sitoutunut siihen, että vammaiset henkilöt saavat yleisessä koulutusjärjestelmässä tuen, jota tarvitaan helpottamaan heidän tehokasta koulutustaan.

Koulutusta koskevassa yleissopimuksen 24 artiklassa todetaan, että vammaisilla henkilöillä on oikeus koulutukseen yhdenvertaisesti muiden kanssa. Vammaisia henkilöitä ei saa sulkea yleisen koulujärjestelmän ulkopuolelle vammaisuutensa perusteella. Vammaisten henkilöiden tulee päästä osallistavaan, hyvälaatuiseen ja maksuttomaan ensimmäisen ja toisen asteen koulutukseen omissa lähiyhteisöissään. Vammaisia henkilöitä varten tulee tehdä heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaiset kohtuulliset mukautukset. Heidän tulee saada yleisessä koulutusjärjestelmässä tarvitsemansa tuki.

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan vaikutuksia vammaisiin. Henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevilla muutosesityksillä ei puututa vammaisten oikeuteen yksilöllisten tarpeidensa mukaisiin kohtuullisiin mukautuksiin.

5 Lausuntopalaute

6 Säännöskohtaiset perustelut

Laki ammatillisesta koulutuksesta

44 §. *Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että mitä 1 momentissa säädetään osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, sovelletaan oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettulle oppivelvolliselle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan vain siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita sekä lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja. Jatkokossa oppivelvolliselle opiskelijan aiemmin hankittua osaamista, kuten harrastuneisuuteen perustuva osaamista, ei tarvitsisi tunnistaa ja tunnustaa henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laadittaessa.

Lain 53 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tämän katsotaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet. Koulutuksen järjestäjän velvollisuus olisi siis jatkossakin järjestää opiskelijalle mahdollisuus osaamisen osoittamiseen heti kun opiskelijan katsotaan saavuttaneen riittävä osaaminen. Tämä

edellyttää koulutuksen järjestäjältä opiskelijan osaamisen kehittymisen seuranta ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman päivittämistä ja sen pitämistä ajantasaisena nykytilaa vastaavasti lain 45 §:n nojalla. Ehdotetulla muutoksella ei tavoitella opiskeluaikojen pidentymistä.

Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen järjestämistavoista jatkossakin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavalla tavalla. Koulutusta voidaan järjestää oppivelvollisille opiskelijoille esimerkiksi opetusryhmissä.

46 §. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen. Pykälään lisättäisiin selventävä viittaus lain 44 §:ään. Tarkoitus on, että jatkossa oppivelvollisten kohdalla aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan vain niiltä osin, kuin kysymys on ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osista tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueista sekä lukio-opinnoista, korkeakouluopinnoista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista.

47 §. Aiemmin hankitun osaaminen tunnustaminen. Pykälään lisättäisiin selventävä viittaus lain 44 §:ään. Tarkoitus on, että jatkossa oppivelvollisten kohdalla aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan vain niiltä osin, kuin kysymys on ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osista tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueista sekä lukio-opinnoista, korkeakouluopinnoista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista.

53 §. Osaamisen arviointi. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Jatkossa koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta laatia suunnitelmaa osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmaa ei näin ollen tarvittaisi haettaessa muutosta järjestämislupaan.

Lukiolaki

13 §. Opintojen järjestäminen. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Jatkossa koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta laatia opetussuunnitelmaan perustuvaa vuosisuunnitelmaa. Koulutuksen järjestäjä voisi itse päättää, kuinka se toimintansa tältä osin suunnittelisi. Vuosisuunnitelman laatimisesta ei ole välttämätöntä säätää lailla.

31 §. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 momentista poistettaisiin koulutuksen järjestäjän velvoite määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. Muutoin pykälä säilytettäisiin ennallaan. Koulutuksen järjestäjä päättäisi tältä osin jatkossa itse yhteydenpidosta huoltajien kanssa. Lain mukaan koulutuksen järjestäjän on edelleen oltava yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä. Huoltajille on lisäksi edelleen annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

8 §. Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin. Voimassa olevan pykälän mukaan kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 52,21 prosenttia. Koska hallituksen päättämä 10 miljoonan euron pysyvä lisäys lukioiden oppimisen tukeen

kohdennetaan kokonaan valtion rahoitusosuuteen, on kunnan rahoitusosuutta koskevaa prosenttiosuutta tarpeen laskea. Uusi prosenttiluku olisi 51,59 prosenttia.

9 a §. *Kunnan omarahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että kuntien rahoitusosuus olisi vuonna 2025 se euromäärä, joka saadaan, kun vuoden 2024 indeksitarkistetusta kuntien rahoitusosuudesta vähennetään 57,4 miljoonaa euroa. Kysymyksessä on siis se euromäärä, joka on kuntien osuus hallituksen päättämästä 100 miljoonan euron leikkauksesta ammatillisen koulutuksen rahoitukseen 1.1.2025 alkaen. Lisäksi 1 momenttiin lisättäisiin, että vuodesta 2026 lukien kuntien rahoitusosuus on enintään vuoden 2025 tasossa. Kuntien rahoitusosuuden sitomisesta vuoden 2017 rahoituksen tasoon näin ollen luovutettaisiin ja se sidottaisiin jatkossa vuoden 2025 tasoon.

32 c §. *Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saa alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän. Hallitus päätti 100 miljoonan euron leikkauksesta ammatilliseen koulutukseen siten, että se kohdentuu erityisesti jo aiemmin toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneille aikuisille järjestettävään ammatti-, erikoisammatti- ja perustutkintokoulutukseen. Varainhoitovuonna 2025 leikkaus toteutetaan vähentämällä suoritepäätöksellä päätettäviä koulutuksen järjestäjän tavoitteellisia opiskelijavuosia. Kuitenkin arviolta noin 50 koulutuksen järjestäjällä leikkauksen kohdentamisessa tulisi vastaan järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien vähimmäismäärä. Opiskelijavuosien vähimmäismäärät voitaisiin jättää huomiotta ainoastaan siinä määrin, että hallituksen päättämä määrärahan vähennys voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

42 §. *Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelma.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Perustamishankkeiden valtionavustuksiin käytävissä olevien määrärahojen vähentyminen on tehnyt rahoitussuunnitelmamenettelyn tarpeettomaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käytännössä luopunut rahoitussuunnitelman laatimisesta muilta kuin liikuntapaikkarakentamisen osin. Hallitusohjelman mukaisten valtionavustussäästöjen seurauksena myös liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusmäärärahat ovat vähenemässä, joten siltäkään osin rahoitussuunnitelmamenettelylle ei ole enää tarvetta.

Lisäksi pykälän mukaisten perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman ei ole katsottu olevan viranomaisen lopullinen ja viranomaista sitova päätös, johon voi hakea muutosta. Rahoitussuunnitelman tekemisen jälkeen järjestetään vuosittain valtionavustuksia koskevat haut, joiden pohjalta tehdään valtioavustuksia koskevat päätökset, joihin voi hakea muutosta. Tämä tarkoittaa, että niidenkin perustamishankkeiden osalta, jotka eivät ole mukana perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmassa, tulee tehdä valtionavustushakemus, jos avustuksenhakija haluaa käyttää muutoksenhakukeinoa kyseenalaistaakseen perustamishankkeita koskevan päätöksenteon laillisuuden.

Perustamishankkeita koskeva rahoitussuunnitelma ja sen jälkeen toteutettava valtionavustusten hakeminen ovat niin viranomaisia kuin hakijoitakin työllistävä prosessi. Perustamishankkeita koskevasta rahoitussuunnitelmasta luopumisen voidaan katsoa näin olevan osa hallitusohjelmassa mainittua pyrkimystä säädösten sujuvoittamiseen.

7 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. Rahoitusta koskevia muutoksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelle 2025 myönnettävään rahoitukseen ja valtionosuuksiin.

8 Toimeenpano ja seuranta

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolaikiin tehtävien muutosten vaikutusta ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen laatuun.

9 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvion käsittelyyn ja se on tarkoitettu käsitellä sen yhteydessä.

10 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Ehdotettua sääntelyä ammatilliseen koulutuksen säästöjen toteuttamiseksi on syytä arvioida perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon ja perustuslain 16 §:ssä turvattujen sivistyksellisten oikeuksien näkökulmista.

Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla. Perustuslakivaliokunta on aiemmissa asioissa koskevissa lausunnoissaan korostanut, että kunnan tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 12/2011 vp, PeVL 29/2009 vp, PeVL 44/2016, PeVL 60/2014 vp). Toisaalta valiokunta on katsonut, että lainsäätäjällä on varsin laaja harkintamarginaali säädettäessä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (ks. PeVL 44/2014 vp, s. 2/II).

Edellä kuvattu rahoitusperiaate on otettava huomioon myös arvioitaessa kuntien rahoitusosuuksia toisen asteen koulutuksessa. Kunnilla ei ole lakisääteistä velvoitetta järjestää ammatillista koulutusta. Kuntien on kuitenkin osallistuttava ammatillisen koulutuksen rahoitukseen silloinkin, kun ne eivät itse sitä järjestä.

Esityksellä ei lisätä kuntien rahoitusvastuuta tai puututa kuntien rahoitettavaksi kuuluvan toiminnan laajuuteen, vaan ehdotetut ammatillisen koulutuksen rahoituksen kohdentuvaa säästöä koskevat säännökset vähentäisivät kuntien omarahoitusosuutta ammatillisesta koulutuksesta. Esitys ei vaaranna perustuslain 121 §:ssä turvattua kunnallisen itsehallinnon taloudellista ulottuvuutta.

Perustuslain 16 §:ssä säädetään sivistyksellisistä oikeuksista. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Samassa momentissa todetaan myös, että oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykujensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädetään tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaudesta.

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausuntokäytännössään todennut, että valtiontalouden säästötavoitteet taloudellisen laskusuhdanteen aikana voivat sinänsä muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua jossain määrin myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että sääntely ei saa kokonaisuutena arvioiden vaarantaa perustuslaissa asetettua tukemisvelvoitetta (vrt. esim. PeVL 32/2014 vp, s. 2 ja PeVL 25/2012 vp, s. 3/I, PeVL 44/2014 vp). Valiokunta on myös huomauttanut, että niin sanotut perustuslailliset toimeksiannot ovat merkityksellisiä erityisesti lainsäätäjän toiminnassa ja ne on otettava huomioon myös budjettivaltaa käytettäessä. Tähän tulisi kiinnittää huomiota valtiontalouden säästöjä kohdennettaessa (PeVL 32/2014 vp, s. 2/II, ks. myös PeVM 25/1994 vp, s. 3/II ja s. 6).

Ammatillisen koulutuksen rahoittamisessa on kyse sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen turvaamisesta. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on vähentää ammatillisen koulutuksen rahoitusta yhteensä 100 miljoonaa euroa siten, että vähennys kohdistuu aikuisille, jo tutkinnon suorittaneille suunnattuun koulutukseen. Vähennyksellä ei näin ollen ole vaikutusta oppivelvollisten opiskelijoiden koulutuksen järjestämiseen ja oppivelvollisten sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen. Määrärahan vähennys vähentää aikuisille suunnatun koulutuksen tarjontaa. Määrärahatason alentumiseen liittyvä mahdollinen koulutustarjonnan heikennys ei kuitenkaan tee tyhjäksi sivistyksellisten oikeuksien ydinsisältöä.

Hallituksen esityksessä ehdotetulla rahoituslain muutoksella vahvistettaisiin lukiokoulutuksen rahoitusta keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävää vähennyksen määrää pienentämällä. Hallituksen esityksessä ehdotettu määrärahalisäys lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin lisää koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia oppimisen tuen toteuttamiseen lukioissa ja siten voidaan edistää perustuslain 16 §:ssä asetettujen sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.

Hallituksen käsityksen mukaan esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 53 §:n 4 momentti, sekä
muutetaan 44 § :n 4 momentti, 46 § ja 47 §:n 1 momentti seuraavasti:

44 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Mitä 1 momentissa säädetään osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, sovelletaan oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettulle oppivelvolliselle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan vain siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita sekä lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muiden toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja. Lisäksi oppivelvolliselle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelman mukainen ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta.

46 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa 44 §:ssä tarkoitettu opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella.

47 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa 44 §:ssä tarkoitettu opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025.

2.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lukiolain (714/2018) 13 §:n 4 momentti, sekä
muutetaan 31 §:n 1 momentti seuraavasti:

31 §

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025.

3.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 42 §, sellaisena kuin se on laissa 1410/2014, sekä
muutetaan 8 §:n 1 momentti, 9 a §:n 1 momentti ja 32 c §, sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti laeissa 1410/2014 ja 1114/2021 ja 9 a §:n 1 momentti ja 32 c § laissa 532/2017 seuraavasti:

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 51,59 prosenttia ja lukiokoulutuksen järjestäjän järjestämän tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädettyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

9 a §

Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin vuonna 2025 se euromäärä, joka saadaan, kun vuoden 2024 indeksitarkistuksesta kuntien rahoitusosuudesta vähennetään 57,4 miljoonaa euroa. Vuodesta 2026 lukien kuntien rahoitusosuus on enintään vuoden 2025 tasossa.

32 c §

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää. Varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saa alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

LUONNOS
Lausuntoversio
9.8.2024

Petteri Orpo

Opetusministeri Anders Adlercreutz

Liite

Rinnakkaistekstit

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (521/2017) 53 §:n 4 momentti, sekä
muutetaan 44 § :n 4 momentti, 46 § ja 47 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 §

44 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettulle oppivelvolliselle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelman mukainen ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta.

Mitä 1 momentissa säädetään osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, sovelletaan oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettulle oppivelvolliselle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan vain siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita sekä lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muiden toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja. Lisäksi oppivelvolliselle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelman mukainen ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta.

46 §

46 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen

Voimassa oleva laki

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella.

47 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

53 §

Koulutuksen järjestäjä laatii osana laadunhallintajärjestelmäänsä suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti.

Ehdotus

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on selvittää ja tunnistaa 44 §:ssä tarkoitettu opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella.

47 §

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa 44 §:ssä tarkoitettu opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

(kumotaan 4 momentti)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2025.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lukiolain (714/2018) 13 §:n 4 momentti, sekä
muutetaan 31 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia vuosittain opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma, jossa määrätään opetuksen yleisestä järjestämisestä, opetustunneista, työajoista, 8 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestäjän yhteistyöstä ja koulutuksen hankkimisesta, 25 §:n 1 momentissa tarkoitettua itsenäisestä opiskelusta sekä muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. (kumotaan 4 momentti)

31 §

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen opimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. *Koulutuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.*

31 §

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen opimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2025 .

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 42 §, sellaisena kuin se on laissa 1410/2014, sekä
muutetaan 8 §:n 1 momentti, 9 a §:n 1 momentti ja 32 c §, sellaisina kuin niistä on 8 §:n 1 momentti laeissa 1410/2014 ja 1114/2021 ja 9 a §:n 1 momentti ja 32 c § laissa 532/2017 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 52,21 prosenttia ja lukiokoulutuksen järjestäjän järjestämän tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

9 a §

Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. *Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin enintään vuoden 2017 tasossa.*

32 c §

Ehdotus

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 51,59 prosenttia ja lukiokoulutuksen järjestäjän järjestämän tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

9 a §

Kuntien rahoitusosuus ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on euromäärä, joka saadaan, kun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion määräraha kerrotaan luvulla 1,3461. *Kuntien rahoitusosuus on kuitenkin vuonna 2025 se euromäärä, joka saadaan, kun vuoden 2024 indeksitarkistetusta kuntien rahoitusosuudesta vähennetään 57,4 miljoonaa euroa. Vuodesta 2026 lukien kuntien rahoitusosuus on enintään vuoden 2025 tasossa.*

32 c §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä opiskelijavuosien vähimmäismäärää. *Varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelija-vuosien määrä saa alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän.*

42 §

Perustamishankkeiden rahoitussuunnitelma

(kumotaan 42 pykälä)

Opetus- ja kulttuuriministeriö laatii vuosittain seuraavaa neljää vuotta varten opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtakunnallisen rahoitussuunnitelman. Rahoitussuunnitelma sisältää suunnittelukautena toteutettaviksi tarkoitetut perustamishankkeet kalenterivuosittain toteuttamisjärjestyksessä sekä arvion hankkeiden valtionavustuksista.

Liikuntalain mukaisen toiminnan perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaa varten aluehallintovirasto laatii 1 §:ssä mainitun liikuntalain mukaisen toiminnan järjestäjiltä saatujen ehdotusten perusteella luettelon toiminta-alueellaan toteutettaviksi aiotuista perustamishankkeista. Hankkeet merkitään luetteloon niiden arvioidussa kiireellisyysjärjestyksessä. Ehdotukset luetteloa varten on toimitettava aluehallintovirastolle luettelon laatimista edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Rahoitussuunnitelma voidaan jättää laatimatta, jos perustamishankkeiden valtionavustuksiin käytettävissä oleva määräraha on vähäinen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi tehdä muutoksia rahoitussuunnitelmaan, jos perustamishankkeiden valtionavustuksiin osoitetaan lisämäärärahoja rahoitussuunnitelman vahvistamisen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2025.